

pasti lidské společnosti

Carl Benedikt Frey
Technologická past

Host, 2021, překlad Martin Štefl, 543 stran

TEXT PETR MAREŠ

HODNOCENÍ 95 %

Historik ekonomie Carl Benedikt Frey byl spoluautorem studie, která v roce 2013 předpovídala, že téměř polovinu pracovních míst může v blízké budoucnosti nahradit umělá inteligence. V aktuální knize mapuje postupnou automatizaci světa, jež ovlivnila v průběhu historie význam pojmu práce a zásadně změnila život lidí. Frey to vzal z gruntu od mechanizace zemědělství a řemesel přes průmyslovou a počítačovou revoluci až po robotizaci průmyslu v 21. století, kde výroba probíhá v montážních halách už téměř bez lidského zásahu.

Ještě v renesanci se šlechta automatizaci úspěšně bránila. Měla strach, že se budou bouřit cechy, které si držely své know-how, a poddaní, přicházející o zdroj obživy. Proto mnohé tehdejší pokrokové vynálezy zůstaly pouhými prototypy. Nastupující kapitalisté ale chtěli budovat svůj velkoobchod, a tak začali podporovat vývoj strojů a budovat továrny. Tím ale zničili domácí výrobu v malých soběstačných dílnách, které do té doby poměrně dobře prosperovaly. Lidé se museli za práci začít stěhovat do velkých měst, kde však živořili za minimální mzdy v otrěsných podmínkách. Z dnešního pohledu bylo asi nejděsivější, že mnohé továrny byly stavěny tak, aby v nich mohly pracovat děti ve věku od deseti do čtrnácti let. Často až osmnáct hodin denně, jen za stravu a ubytování, někdy pod hrozbou fyzických trestů.

Na počátku industrializace vzniklo protestní hnutí ludditů, jež začalo rozbíjet stroje, protože nahrazovaly jejich řemeslné dovednosti. Továrníci je však pro výstrahu věšeli. Jejich nepokoje nicméně automatizaci nezastavily. V té době se objevil na scéně Marx se svým soupeřem Engelsem, aby tento proces zbohatnutí menšiny na úkor většiny detailně analyzovali. I díky jejich hlasité kritice vznikly odbory a sociální stát, které začaly hájit zájmy a práva dělníků. Americký výrobce automobilů Henry Ford rychle pochopil, že musí dát dělníkům vyšší platy a svoje výrobky maximálně zlevnit, aby je měl vůbec kdo kupovat. Avšak za cenu zavedení automatizované pásové výroby tvořící z dělníků „živé stroje“. Absurditu tohoto odcizení vidíme třeba v Chaplinově filmu Moderní doba.

Postupná nadvláda strojů nad lidmi však pokračovala dál. Ještě v roce 1900 byly v New Yorku tisíce lampářů či pomocníků v domácnosti. Tyto profese však

do pár let zcela zmizely kvůli elektrifikaci a nástupu praček, vysavačů a ledniček do domácností. Vznikla tak střední třída, která si začala užívat větší životní úroveň, lidé byli hypnotizováni konzumem a masovou zábavou a žehnali strojům. Zhroucení kapitalismu se prozatím nekonalo.

Frey rozděluje technologie na nahrazující, beroucí lidem práci, a technologie umožňující, které práci usnadnily, ale nevytvářejí nezaměstnanost. Dle něj je však většina současných technologií spíš nahrazujících. Zavedení samoobslužných kas místo prodavaček, autonomních vozidel místo řidičů nebo chystaná náhrada poštovních kurýrů drony ohrožuje mnoho pracovních pozic. Pro někoho možná naplnění vize bezstarostné budoucnosti. Při vědomí, že většina lidí stále své finanční příjmy čerpá z rutinní pracovní činnosti, to zas tak slibně nevypadá. Vítězové této situace jsou zatím vystudovaní vývojáři či IT

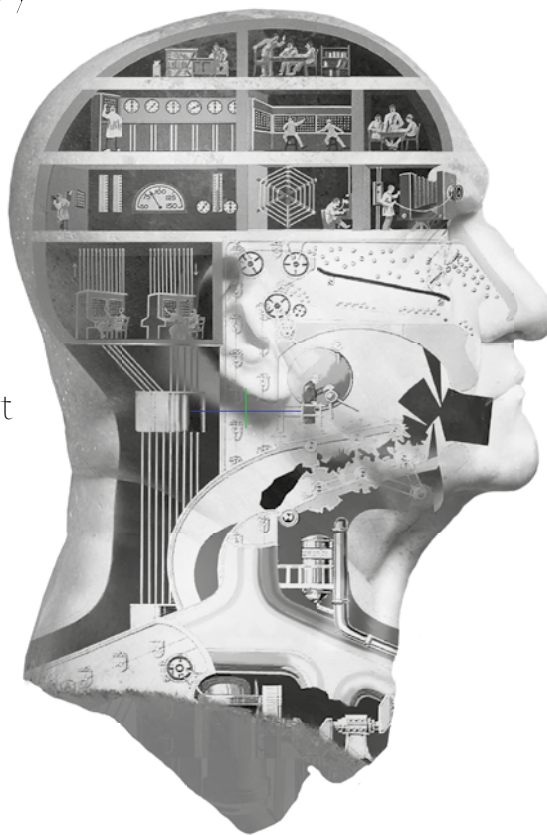
specialisté, kteří jsou velmi dobře placeni, ostatní se zřejmě přemístí do podstatně hůře placených služeb. Pomalu tak zaniká střední třída, držící ekonomiku na nohou. Kapitál se tedy opět dostal do úzkých a s ním většina obyvatel planety.

Frey poukazuje na fakt, že vynálezy mohou být pro lidstvo požehnáním, ale pro člověka katastrofou. Lidé podle něj příliš často podléhají záhadné moci technologií, aniž by přemýšleli, co bude dál. Proto v závěru Frey nabízí několik návrhů, jak z toho ven. Technologická past se zřejmě zařadí mezi stěžejní díla postihující proměnu lidské společnosti, kde možná jednou člověk jako „zdroj práce“ už nebude potřeba a nahradí ho nereptající umělá inteligence bez „zbytečných“ nároků na stravu, plat či dovolenou. Co se však stane, až se jednou vzbouří samy stroje proti strojům?

A jakou roli bude hrát v té době člověk?

Carl Benedikt Frey
Technologická past

host

● Kapitál, práce
● a moc ve věku
automatizace